

Tots els homes dels presidents

Airan dels pactes de 1996 entre el PP i CiU, el president de la Generalitat de Catalunya, Jordi Pujol, aconseguia situar alguns homes de confiança (pocs) en els consells d'administració de grans empreses públiques en procés de privatització. Encara que fos únicament conseqüència de pactes entre partits, la cosa recordava allò que preveu l'Estatut d'Autonomia de Catalunya: que la Generalitat pugui tenir representants en el sector públic estatal. Però des de llavors s'han produït dos canvis importants: l'un, que el PP té majoria absoluta a Madrid i les relacions amb CiU són diferents, i l'altre, que aquelles empreses públiques ja són totalment privades. Amb tot, els consellers d'administració que foren nomenats arran dels pactes del 96 conserven el seu lloc, bàsicament a Telefónica i Endesa.

Però no són els únics catalans que seuen als consells de les grans empreses privatitzades. Un altre grup d'alts directius, més nombrós, però no gaire més, viatja també sovint a Madrid per a representar els interessos de la Caixa de Pensions, que presideix Josep Vilarasau. Van a Telefónica i a Repsol. De vegades no cal que surtin de Barcelona, perquè només han d'anar a Gas Natural, que

mai no ha estat una empresa pública, però sí molt semblant, tant per dimensió com pels vincles accionarials que té o ha tingut amb Repsol, l'Institut Nacional d'Hidrocarburs o Enagas.

Quant al president de la Generalitat Valenciana, Eduardo Zaplana, no es pot dir que tingui peons en els consells d'administració de les grans empreses privatitzades, però sí bones relacions amb els valencians que seuen –ja sigui per mèrits propis o de Bancaixa– als consells de Telefónica o Tabacalera. De fet, a l'hora d'influir a Madrid, Zaplana aposta més per situar peons als nivells alts dels ministeris, tot i que els resultats siguin, per ara, migrats.

I els altres catalans i valencians que han aconseguit un lloc a les empreses privatitzades –o en privatització–, que també són pocs, o bé representen els interessos del sector públic o bé es representen ells mateixos, com alguns empresaris familiars que seuen als consells de Repsol, Tabacalera o el BBVA (abans dit Argentaria). De consellers de les Illes Balears, ni rastre. Ni tan sols a Iberia o Trasmediterrànea. I de dones, tampoc, des que Anna Birulés ha deixat Retevisión per anar a fer de ministre. De moment, això és tot.

El PSOE no s'ha cansat de caricaturitzar el procés de privatització d'empreses públiques dut a terme durant l'última legislatura pel govern del PP: Aznar ha regalat aquestes empreses als seus amics, segons els socialistes. És una anàlisi de la realitat potser massa simplista, però amb un cert fonament. Juan Villalonga i José Maria Aznar havien compartit pupitre a l'escola primària i expliquen que a l'hora del pati, Villalonga, més corpulent, havia hagut de defensar físicament més d'un cop el seu amic dels atacs dels altres alumnes. Trenta anys després canviaven les tornes. Quan el PP guanya les eleccions el 1996, substitueix els màxims executius de les empreses de control públic, vinculats a l'etapa anterior, socialista, per uns altres de més afins. En el cas de Telefónica, Aznar crida el seu amic d'infantesa, Villalonga, perquè n'ocupi la presidència, que fins aleshores detenia Cándido Velázquez. La resta és prou sabuda, amb *stock options* incloses.

No és pas l'únic exemple: malgrat els entrebancs inicials, l'executiu acabà substituint a la presidència de l'elèctrica Endesa un home valorat en el sector com era Felicià Fuster per Rodolfo Martín Villa, enginyer industrial militant del PP, recordat per la majoria de gent, sobretot, com a governador civil de Barcelona l'últim any abans de la mort de Franco, ministre de l'Interior amb Suárez i vice-president amb Calvo Sotelo. Quatre anys més tard, tant Martín Villa com Villalonga i una llarga llista de noms més continuen al davant d'aquestes empreses, ara ja totalment privades, malgrat l'origen marcadament polític del nomenament.

Més afinat que molts dels seus companys, l'ex-president Felipe González denunciava durant l'última campanya electoral que la privatització del sector públic d'aquests últims quatre anys ha creat una nova oligarquia econòmica, amb clares afinitats amb el poder polític, però que actua de manera autònoma del govern. Una versió que s'ha vist confir-

ARXIU / JORDI PLAY

EFFE

mada per les recents discrepàncies entre Juan Villalonga i el govern espanyol.

Si res ha caracteritzat l'economia espanyola d'aquests últims anys, a part consideracions més macroeconòmiques, ha estat el naixement de grans empreses de serveis amb vocació de multinacionals. La gran majoria han sorgit sota el paraigua de l'estat, fossin públiques o fruit de la integració d'empreses públiques i privades. Repsol, Endesa, Telefónica, Retevisión, el BBVA, o Tabacalera (ara Altadis), en serien només uns exemples. De fet, han estat fruit de la política industrial dissenyada des dels despatxos dels ministeris durant l'etapa socialista, amb l'objectiu de preparar l'economia espanyola per a la integració a la Unió Europea i a la globalització econòmica mundial. Una estratègia que el PP ha culminat, però que també ha pervertit. Són empreses amb un enorme poder econòmic, que operen en

sectors estratègics com les telecomunicacions, l'energia o la logística, i que, en comptes de restar sota alguna mena de control públic, com era la intenció del PSOE, els populars han acabat traspasant totalment a mans privades.

Es en aquest nou món que ha aparegut la nova classe empresarial a la qual es referia González. Executius que d'una manera o altra s'han beneficiat del seu contacte amb el poder polític i que ara comparteixen scient als consells d'administració d'aquestes empreses amb noms molt rancis dels sectors bancaris i industrials més tradicionals.

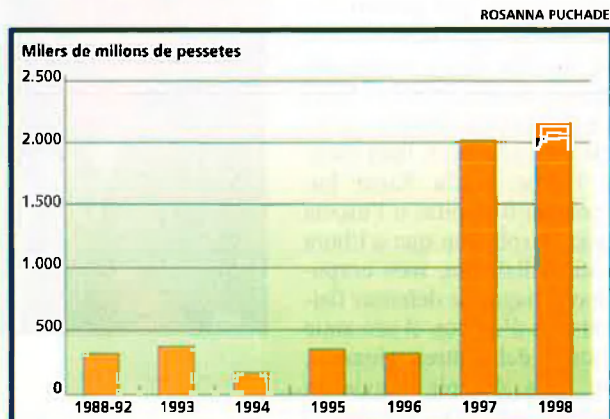
Jocs del poder. L'article 53 del títol tercer de l'estatut d'autonomia de Catalunya, aprovat el 1979, preveu: "la Generalitat, d'acord amb allò que estableixin les lleis de l'Estat, designarà els seus propis representants en els organismes econòmics, les institucions financeres i les empreses públiques de l'Estat la competència dels quals s'estengui al territori català i que per llur natura no sigui objecte de traspàs". No cal dir que l'Estatut, en aquest article, mai no s'ha aplicat, tot i ser una llei de rang superior aprovada per les Corts espanyoles i ratificada en un referèndum. La Generalitat de Catalunya mai no ha designat representants a cap empresa pública. Mai des d'aleshores cap govern espanyol no ho ha considerat oportú. L'any 96 el pacte entre el PP i CiU per a assegurar la investidura d'Aznar, conegut pel pacte del Majèstic, no incloïa cap punt sobre això. Però els fets van demostrar que una part del pacte no era escrita. No hi va haver representants de la Generalitat en empreses públiques, però sí persones ben connectades amb l'entorn del president Pujol, que, això sí, sempre figuraven com a independents als consells d'administració. Noms com els de Carles Vilarrubí, conseller de Telefónica, o Rafael Espanol, d'Endesa, que igual que Villalonga o Martín Villa també han continuat en el càrrec, una volta pri-

A dalt, Jordi Pujol, que el 96 va aconseguir situar alguns homes de confiança en els consells d'administració de grans empreses. A sota, Josep Vilarasau, president de la Caixa de Pensions, que té una nodrida representació als consells d'algunes grans empreses.

Ingressos milionaris

Els governs del PSOE ja van començar a privatitzar, si més no parcialment, empreses públiques. Era la venda de les anomenades joies de la corona: les empreses més rendibles. Un sistema per a tenir content el poderosíssim sector bancari espanyol, però sense perdre el control polític d'aquestes empreses, essencialment monopolístiques, que ajudaven amb els seus beneficis a reduir les pèrdues que generava la resta del sector públic empresarial. La gran diferència amb el PP ha estat més de fons que no pas de forma. Per primera vegada, amb el govern del PP l'estat no solament ha privatitzat les seves empreses, sinó que, en general, ha renunciat a fer d'empresari en l'economia.

Però les xifres absolutes de les dues etapes (fins al 1996 el PSOE i, posteriorment, el PP) sí que en són, de diferents: si els governs socialistes, en els anys més actius, difícilment van superar els 400 mil milions de pessetes d'ingressos anuals per privatitzacions, el govern Aznar va superar els dos bilions de pessetes tant el 1997 com el 98, segons l'estudi "Una dècada de privatitzacions a Espanya", del servei d'estudis de la Caixa de Pensions.

Després d'aquesta gran "liquidació", els ingressos públics per la venda d'empreses van començar a baixar. L'any passat, per exemple, els ingressos per privatitzacions van ser d'uns 700 mil milions de pessetes, bàsicament per la venda d'un 30% de Retevisión i del 100% d'Iberia, i enguany seran molt menors.

privatitzades completament les empreses corresponents. Una de les qüestions que resta penjada després de la victòria del PP per majoria absoluta en les darreres eleccions generals és el futur d'aquests consellers i si hauran d'abandonar el càrrec o no, ara que el PP no necessita els vots de CiU per a governar.

Però aquests no són pas els únics catalans presents als consells d'administració de les grans empreses que han sorgit de les privatitzacions. N'hi ha uns altres que també hi han arribat, però a cop de talonari, no d'influències polítiques, tot i que sovint la premsa espanyola els consideri com a "homes de Pujol", com qui barreja naps amb cols perquè tot surt de l'horta. Sota les regnes de Josep Vilarasau, per exemple, La Caixa ha bastit una important cartera de participacions en empreses de serveis. En aquesta estratègia, el bon coneixement de Vilarasau dels mecanismes de funcionament de l'estat li ha resultat molt profitós. Tant a l'hora de fer de pal de paller de sectors com el del gas, o a l'hora d'entrar en el capital d'algunes empreses públiques progressiva-

ment privatitzades, o de saber retirar-se a un segon terme quan ha fet falta. El fet és que alguns dels directius de la Caixa formen part també en aquest moment de l'elit dels negocis estatals representant els títols en mans de l'entitat a Telefónica, Repsol o Gas Natural, que té la seu a Barcelona.

Hi ha encara un altre grup d'executius catalans que han fet carrera en l'administració de l'estat, i que des de càrrecs públics de més o menys volada han anat a parar a la cúpula d'aquestes empreses. I, finalment, caldria afegir-hi una migradíssima representació de la burgesia catalana, amb noms com els d'Ignasi Ferrero o Joan Molins. La llunyania del poder de Madrid potser explica una absència tan manifesta en el repartiment del pastís del sector públic.

De mallorquins, menorquins i eivissencs, no hem aconseguit de trobar-n'hi ni rastre. Des dels temps de Felicià Fuster a Endesa, cap altre empresari o directiu de les Illes Balears s'ha assegut als consells de les grans empreses privatitzades o en procés de privatització. Ni tan sols a Iberia

o a Trasmediterránea. En canvi, entre els valencians destaca el nom del vice-president de Bancaixa, Josep Maria Mas Millet, representant dintre el grup Telefónica de l'anomenat poder financer valencià impulsat pel president de la Generalitat, Eduardo Zaplana. Dels empresaris, l'únic representant valencià és Juan Lladro Dolz, l'emperador de la porcellana, que participava en el consell de Tabacalera. Amb tot, el cas dels Serratos, ex-propietaris de Valenciana de Cementos i amos actuals de la companyia AirNostrum, també mereixeria una certa consideració. AirNostrum és una empresa privada que fa els vols regionals d'Ibèria, que encara es troba sota control públic. Fa poques setmanes, en la presentació d'una ampliació de la flota, Zaplana va posar AirNostrum com a exemple de futur. "Un exemple d'empresa privada que ofereix un servei públic", va dir. Una mostra que la frontera entre privat i públic a voltes es traspassa massa fàcilment.

Toni Cañís